

TRABZON MİLLETVEKİLİ M. AKİF HAMZAÇEBİ'NİN

2006 MALİ YILI BÜTÇE KANUN TASARISININ ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI BÜTÇESİ ÜZERİNDE PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNDA YAPTIĞI KONUŞMANIN ÖZETİ

- ✓ **Sosyal güvenlik meselesi, sosyal devlet meselesi, malî boyutu olan bir meseledir. Finansman yönüyle son derece önemlidir.**

Finansman sorunu, sosyal devletin vatandaşlara verdiği, vatandaşlar tarafından da giderek, artık asgari bir hak, yaşam düzeyi olarak görülen birtakım hakların, alışkanlıkların tehlikede olması gibi bir sonucu önümüze getirmektedir; yani, bir yönüyle malî bir sorundur. Sigorta sistemi, esas itibarıyla, bir risk yönetimidir. Bu riski nasıl yöneteceksiniz? Herhangi bir sigorta olayında risk ortadan kalkmaz, sosyal güvenlikte de kalkmaz. Sigorta olayında evinizi sigortalarsınız, o riskli yangın, kaza veya hırsızlık gibi riskleri sadece bir prim karşılığında sigorta şirketine artarmış olursunuz. Sosyal güvenlik sisteminde de bu riski prim karşılığında devlet alır, yönetir, gelecek nesillere aktarır, başka kesimlere aktarabilir. Vergi gelirlerinden buraya bir transfer yapmak suretiyle üstlenir.

- ✓ **Çok dar bir tabandan çok yüksek oranlarla prim topluyoruz**

Türkiye’de, sosyal güvenliğin en önemli sorunlarından birisi prim tabanının dar olmasıdır. Prim oranları yüksek, prim tabanı dardır. Çok dar bir tabandan çok yüksek oranlarla prim topluyoruz; ama, buna rağmen bir sosyal güvenlik sisteminin finansmanını çözemiyoruz. Prim artı vergi toplamı 2004 yılı için Türkiye’de imalat sanayinde çalışan, evli iki çocuklu bir işçi için yüzde 42,7’dir. Bu, OECD rekorudur. 2000 yılına girerken, Türkiye, IMF destekli bir program uygulamaya girerken bu oran yüzde 37-38 dolayındaydı; 2000 yılıyla birlikte yüzde 40,4’e çıktı ve giderek yükseldi; 2004’te yüzde 42;7; bu bir OECD rekoru; OECD Türkiye’nin de üyesi olduğu 30 ülkeli bir kurumdur. OECD ortalaması nedir dersiniz, yüzde 26,6’dır. Prim hasılatına bakıyoruz; bizim prim hasılatımızda, OECD ortalamasının çok altındadır; yüzde 9;5 civarındadır OECD ortalaması. Türkiye, en son elimdeki rakam yüzde 6,1 civarında. Bu oran, 2000’den önce çok daha düşüktür. olduğunu da söyleyeyim.

- ✓ **Türkiye’de istihdamın yüzde 51’nin kayıtdışı**

Türkiye, IMF’yle birlikte bu programı uygulamaya başladığında, sosyal güvenlik sisteminin finansmanındaki bu açmazı aşabilmek için, prim oranlarını yükseltmek zorunda kalmıştır. Program öyle dizayn edildi, hâlâ böyle bir anlayışla dizayn edilmiş olan program uygulanmaktadır. Öte taraftan, kayıtdışı istihdama bakıyoruz; Türkiye’de istihdamın yüzde 51’nin kayıtdışı olduğunu görüyoruz. Bu, son derece yüksek bir oran.

✓ **Hükümetin kayıtdışı kayıt altına alacağız iddiası samimi değil**

Bu kadar yüksek bir kayıtdışı istihdamı biz bu vergi yüküyle çözemeyiz. Bu bir gerçek. Bu oranların aşağı inmesi lazım. Lazım, doğru, ama, bu da çok kolay bir iş değil. Her hükümet kayıtdışı kayıt altına alacağız gibi kulağa çok hoş gelen bir söylemle ortaya çıkıyor; ama, kayıtdışı bir türlü kayıt altına alınamıyor Çünkü, hükümetlerin kullandığı araçlar, getirdikleri programlar, bunu önleyecek nitelikte, içerikte değil. Ben, o nedenle, bu hükümetin, “kayıtdışı kayıt altına alacağız” şeklindeki iddiasını samimî bulmuyorum.

✓ **Hükümet kayıtdışı kayıt altına almak yerine bunu teşvik edici bir yöne doğru gidiyor**

Yüzde 38-39-40'larda aldığınız istihdam üzerindeki vergi yükünü yüzde 42,7'ye çıkarmışsanız, münhasıran faiz dışı fazlaya odaklanıp buraları ihmal etmişseniz, malî uyumun kalitesi konusunda hiçbir endişe gözetmemişseniz, yüzde 6,5 tutturalım da ne olursa olsun demişseniz, kayıtdışı önleme şansı yoktur.

✓ **Sosyal güvenlik sisteminin sorunlarını doğru teşhis etmeliyiz**

Sosyal güvenlik açıklarına baktığımızda; öncelikle bu “açık” tanımını da doğru bulmuyorum. Buna açık demek doğru değil. Refah devleti uygulamasında, sosyal devlet uygulamasında, bütçeden bu sisteme bir transfer yapılır. Bu transferi yapmayan ülke yoktur. Dolayısıyla, bu sisteme yapılan her transfere “Efendim kara delik büyüyor. Kara deliğe biraz daha para gidiyor” demek yanlıştır. Hepsini kara delik diye görmek son derece yanlıştır. Ayrıca, prim oranını belirleyen de devlettir, emekli maaşını da, erken emekliliği de çıkaran devlettir. Bu sistemin büyük sorunları var, gerçekten çözmek gerekir. Ama, teşhisi doğru koymalıyız. Böyle, vur abalıya misali sosyal güvenlik kurumları kötüdür diye bunların üzerine binmeyi de doğru değildir. Hükümetin bu konudaki iddiası da boş çıkmıştır; “sosyal güvenlik açıklarını azaltacağız” demiştir. Açıklara bakıyorum; 2000 yılında Bağ-Kur'a yapılan transferin millî gelire oranı yüzde 1'di. 2006 yılı bütçe hedefi iddialı bir hedef koymuş, yüzde 1,3; yani “indiriyoruz” diyor, ama, 2002'de 1'le almış, 2003'te 1,4'e çıkarmış, şimdi, 2006'da 1,3. SSK, yüzde 1 2002 yılı oranı, 2006 yüzde 1,2. Tabii, bu da hedef. 2005'te bu rakam 1,6; 2005'ten 2006'ya 1,6 nasıl 1,2'ye inecek, onu da bilemiyoruz.

✓ **Hükümetin sosyal güvenlik konusundaki söyleminin de içi boş**

✓ **İşsizlik fonu ne zaman kullanılacak?**

İşsizlik Sigortası, bu hükümetin işçi ve işverenden tahsil edilerek işsizlik halinde işsizlere dağıtacağı, işsizlerin acılarının hafifletileceği, onların asgarî ölçüde yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan kaynağın kendilerine verileceği bir uygulama olmaktan çıkmıştır.

Sayın Bakan, 2002'den 2005'e kadar olan dönemde 500 küsur trilyon lira işsizlere yardım yapıldığını söylüyor. Toplam rakam vermek zorunda kalıyor Sayın Bakan, toplam

veriyor ki, biraz rakam yüksek gözüksün; çünkü, tek tek verildiğinde çok dramatik bir tablo çıkıyor.

İşsizlik Sigortası nedeniyle toplanıp İşsizlik Fonunda biriken gelirlerin 2006 yılında sadece yüzde 7,5'i işsizlere verilecek, sadece yüzde 7,5. Fon varlığının büyüklüğünü dikkate alırsak, fon varlığının 2006'da yüzde 1,7'sini veriyor işsizlere hükümetimiz. Bunu, burada, çok söyledik. Yani, bu fon şimdi kullanılmayacak da ne zaman kullanılacak?! Türkiye'de işsizlik oranı yüzde 10'lar düzeyinde, olağanüstü yüksek bir oran. İşsizlik oranının yüzde 10'lar düzeyinde olduğu bir ülkede, İşsizlik Fonunu hükümetimiz ne zaman kullanacak; ama, onu kullanma niyeti yok.

İşsizlik Fonunu, Hükümet, İşsizlik Fonunun iddiasındaki amaca uygun olarak kullanılmalıdır. Hükümeti, bu konuda, göreve davet ediyorum. İşsizlik Fonundan yapılacak ödemelere ilişkin yasanın değiştirilmesi gerektiğini bir kez daha söylüyorum.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.